

BADANIA KOMPLEKSOWEJ INFESTACJI U SZCZURÓW Z TERENÓW GDYNI I GDAŃSKA

DONIESIENIE I

ZOFIA WEGNER i WIESŁAWA KRUMINIS-ŁOZOWSKA

Zakład Parazytologii Tropikalnej Instytutu Medycyny Morskiej i Tropikalnej,
Gdynia

Szczury, jak wiadomo, są potencjalnymi rezerwuarami wielu chorób transmisyjnych i kwarantannowych, a pasożytujące na nich stawonogi łatwo je rozprzestrzeniają. Zwierzęta te nabierają szczególnego znaczenia w portach morskich i miastach portowych. W związku z tym wspomniane obszary wymagają stałej kontroli i znajomości stopnia zagrożenia epidemicznego zarówno ze strony szczurów, jak i ich pasożytów zewnętrznych.

Celem niniejszej pracy było prześledzenie występowania ilości i jakości stwonogów pasożytujących na szczurach pochodzących z terenów dwóch miast portowych.

Materiał i metody

W okresie od 1 I do 31 XII 1974 r. na terenie Gdyni i Gdańska odławiano szczury za pomocą pułapek „żywołówek”, które rozstawiano w takich dzielnicach i miejscach, gdzie zauważono ślady obecności szczurów. Kontrolę pułapek przeprowadzano co 24 godziny. Odłowione szczury po przetransportowaniu do laboratorium usypiano eterem, a z ich sierści wyczesywano pasożyty zewnętrzne. Dla dokonania dokładnej identyfikacji wykonywano z nich stałe preparaty mikroskopowe.

Omówienie wyników

Na ogólną liczbę 320 sztuk zbadanych *Rattus norvegicus* (Berk.) 161 odłowiono na terenie Gdańska i 159 na terenie Gdyni (tab. 1). Ogółem zebrano z nich 1977 pasożytów zewnętrznych należących do trzech rzędów: *Aphaniptera*, *Anoplura* i *Acarina*. Ilościowo najliczniejszy okazał się

TABELA 2

Gatunki pasożytów zewnętrznych znalezione na *R. norvegicus* (Berk.)

TABLE 2

Species of ectoparasites found on *R. norvegicus* (Berk.)

Rząd Order	Gatunek Species	Gdańsk	Gdynia
<i>Anoplura</i>	<i>Polyplax spinulosa</i> (Burm.)	+	+
<i>Aphaniptera</i>	<i>Nosopsyllus fasciatus</i> (Bosc.)	+	+
	<i>Leptopsylla segnis</i> (Schönh.)	—	+
	<i>Ctenophthalmus agyrtes</i> (Hell.)	+	—
	<i>Oribatei</i>	—	+
<i>Acarina</i>	<i>Acarus siro</i> L.	—	+
	<i>Tyrophagus putrescentiae</i> (Schr.)	—	+
	<i>Glycyphagus destructor</i> (Schr.)	—	+
	<i>Glycyphagus domesticus</i> (De Geer)	—	+
	<i>Notoedres muris</i> Mégn.	+	+
	<i>Myocoptes musculinus</i> (Koch)	+	—
	<i>Myocoptes tenax</i> Mich.	—	+
	<i>Cheyletus eruditus</i> (Schr.)	—	+
	<i>Acaropsis docta</i> (Berl.)	—	+
	<i>Radfordia ensifera</i> (Poppe)	+	+
	<i>Eulaelaps stabularis</i> (Koch)	—	+
	<i>Haemolaelaps glasgowi</i> (Ewing)	+	—
	<i>Ornithonyssus bacoti</i> (Hirst)	—	+
	<i>Proctolaelaps hypudaei</i> (Oud.)	—	+
	<i>Mesostigmata</i> nd.	—	+

rzęd *Anoplura*, najbogatszym w gatunki rząd *Acarina* (por. tab. 1 i 2).

W sierści niektórych szczurów współbytowały pasożyty z odmiennych rzędów (por. tab. 3).

Wśród zebranych pasożytów stwierdzono jeden gatunek *Anoplura*, trzy gatunki *Aphaniptera* i co najmniej 16 gatunków *Acarina* (por. tab. 2). *Aphaniptera* najliczniej (ponad 95%) reprezentował *Nosopsyllus fasciatus* (Bosc.). Rząd *Acarina* był słabo reprezentowany zarówno ilościowo, jak i jakościowo na szczurach z Gdańska, natomiast znacznie liczniej występował i był bardziej urozmaicony w gatunki na szczurach z terenu Gdyni (tab. 1, 2, 3). Najczęściej spotykano: *Tyrophagus putrescentiae* (Schr.) — 46,6%, *Acarus siro* L. — 22,2%, *Radfordia ensifera* (Poppe) — 12,2%, *Myocoptes tenax* Mich. — 4,8%; pozostałe gatunki występowały raczej sporadycznie.

TABLE 3

Ectoparasites found on individual specimens of *R. norvegicus* (Berk.)

Rzędy Orders	Gatunki Species	Liczba szczurów Number of rats		% szczurów % of rats	
		Gdańsk	Gdynia	Gdańsk	Gdynia
<i>Anoplura</i>	<i>P. spinulosa</i>	54	64	33.5	40.3
<i>Aphaniptera</i>	<i>N. fasciatus</i>	13	5	8.7	4.5
	<i>C. agyrtes</i>	1	—		
	<i>L. segnis</i>	—	1		
	<i>N. fasciatus</i> + <i>L. segnis</i>	—	1		
<i>Acarina</i>	<i>R. ensifera</i>	3	1	1.9	12.5
	<i>A. siro</i>	—	1		
	<i>A. docta</i>	—	1		
	<i>G. domesticus</i>	—	1		
	<i>T. putrescentiae</i>	—	6		
	<i>T. putrescentiae</i> + <i>A. siro</i>	—	5		
	<i>T. putrescentiae</i> + <i>R. ensifera</i>	—	1		
	<i>A. siro</i> + <i>G. destructor</i>	—	1		
	<i>A. siro</i> + <i>P. hypudaei</i> + <i>Mesostigmata</i>	—	1		
	<i>T. putrescentiae</i> + <i>M. tenax</i> + <i>N. muris</i>	—	1		
	<i>T. putrescentiae</i> + <i>M. tenax</i> + <i>N. muris</i> + <i>G. destructor</i>	—	1		
<i>Anoplura</i> + <i>Aphaniptera</i>	<i>P. spinulosa</i> + <i>N. fasciatus</i>	8	10	5.0	5.6
<i>Anoplura</i> + <i>Acarina</i>	<i>P. spinulosa</i> + <i>O. bacoti</i>	—	1	3.7	9.4
	<i>P. spinulosa</i> + <i>E. stabularis</i>	—	1		
	<i>P. spinulosa</i> + <i>R. ensifera</i>	3	3		
	<i>P. spinulosa</i> + <i>T. putrescentiae</i>	—	4		
	<i>P. spinulosa</i> + <i>M. musculus</i>	1	—		
	<i>P. spinulosa</i> + <i>A. siro</i>	—	2		
	<i>P. spinulosa</i> + <i>C. eruditus</i>	—	2		
	<i>P. spinulosa</i> + <i>R. ensifera</i> + <i>M. musculus</i>	1	—		
	<i>P. spinulosa</i> + <i>R. ensifera</i> + <i>H. glasgowi</i>	1	—		
	<i>P. spinulosa</i> + <i>G. domesticus</i> + <i>Oribatei</i>	—	1		
	<i>P. spinulosa</i> + <i>T. putrescentiae</i> + <i>A. siro</i> + <i>G. destructor</i>	—	1		
<i>Aphaniptera</i> + <i>Acarina</i>	<i>N. fasciatus</i> + <i>R. ensifera</i>	—	1	—	1.3
	<i>N. fasciatus</i> + <i>T. putrescentiae</i> + <i>A. siro</i>	—	1		
<i>Anoplura</i> + <i>Aphaniptera</i> + <i>Acarina</i>	<i>P. spinulosa</i> + <i>N. fasciatus</i> + <i>N. muris</i>	1	—	0.6	—
Bez pasożytów Without parasites		75	41	46.6	26.4

Wśród zidentyfikowanych stawonogów znajdowały się gatunki znane z możliwości przenoszenia dżumy, jak np. *N. fasciatus* (Bosc.) i *Leptopsylla segnis* (Schönh.) z *Aphaniptera*, *Polyplax spinulosa* (Burm.) z *Anoplura* i *Ornithonyssus bacoti* (Hirst) z *Acarina* [2, 3]. Wśród roztoczy stwierdzono również kilka gatunków zdolnych do wywoływania stanów zapalnych i schorzeń alergicznych u człowieka: *O. bacoti* (Hirst), *Myocoptes musculus* (Koch), *T. putrescentiae* (Schr.), *Glycyphagus domesticus* (De Geer), *G. destructor* (Schr.) i *A. siro* L. [1, 3, 4].

Niektóre z obecnie znalezionych gatunków pasożytów zewnętrznych były już w ubiegłych latach notowane na szczurach z Gdańska i Gdyni [2, 5-7].

Adres autorek:

81-334 Gdynia, Polska 41

LITERATURA

1. Hughes, A. M.: *The Mites of Stored Food.*, London 1961.
2. Jakóbkiewicz, J.: *Epidemiologia dżumy.*, Gdynia 1939.
3. Kiełczewski, B.: *Roztocze (Acarina): 102-123*, w książce: „*Arachnoentomologia lekarska*”, pod redakcją Z. Żółtowskiego. — Warszawa 1976.
4. Novickaja, S. A.: *Med. Paraz. Bol.*, 31, 1: 113, 1968.
5. Skrodzki, E.: *Biul. IMMiT.*, 4, 4: 427-434, 1952.
6. Wegner, Z., Przyborowski, T.: *Biul. IMM.*, 9, 3-4: 167-179, 1958.
7. Wegner, Z., Przyborowski, T.: *Biul. IMM.*, 8, 4: 171-183, 1962.

INVESTIGATIONS ON COMPLEX INFESTATION ON RATS FROM THE REGION OF GDYNIA AND GDAŃSK

REPORT I

by

Z. WEGNER and W. KRUMINIS-ŁOZOWSKA

Altogether, 320 specimens of *Rattus norvegicus* (Berk.) were caught (159 from Gdynia and 161 from Gdańsk) during the period from 1st January to 31st December 1974. 1,977 specimens of ectoparasites: *Aphaniptera*, *Anoplura* and *Acarina*, were collected from the rats examined. Representatives of the order *Anoplura* were most numerous, but those of *Acarina* were the most varied as to species. The species occurring most frequently were: *Nosopsyllus fasciatus* (Bosc.) from *Aphaniptera*, *Polyplax spinulosa* (Burm.) from *Anoplura*, and *Tyrophagus putrescentiae* (Schr.), *Acarus siro* L., *Radfordia ensifera* (Poppe) from *Acarina*.